

Lasot Raini ...

Patiesi izcils cilvēks ir tas, kuram ideoloģija, labsirdība un cilvēcība to patiesā izpratnē nav tukši vārdi vien. Tikai tādi cilvēki tiecas radīt ideālu nākotni. Tieši šāda personība arī bija izcilais latviešu rakstnieks Jānis Rainis (Jānis Pliekšāns). Viņa darbi ir unikāla parādība – pagājušā gadsimta 80. gadu labākās latviešu jaunatnes daļas garīgās dzīves un domāšanas veida atspoguļojums. Jānis Rainis nekad nebija vienaldzīgs un kūtrs. Jau laikā no 1891. līdz 1895. gadam divdesmit sešus gadus vecais Jānis Rainis, neapmierināts ar pastāvošo iekārtu, sociālo netaisnīgumu, politiku, ko īstenoja nacionālā buržuāzija, kā arī garīgās dzīves trūcīgumu, organizē ideoloģisko grupu ap laikrakstu „Dienas Lapa”, kas tā laika demokrātiski un revolucionāri noskaņotai jaunatnei kļūst par likumīgu tribīni tā saucamās Jaunās kustības un Latvijas sociāldemokrātiskās partijas veidošanās ietvaros. Neskatoties uz to, ka Rainis kopā ar Jaunās kustības biedriem 1897. gada vasarā tika apcietināts ar apsūdzību par sociāldemokrātisko ideju propagandu, jaunais Rainis jau paspēja nospēlēt svarīgu vēsturisku lomu, izveidojot cilvēku apziņā jaunu personības tipu. Drosmes pilnu cilvēku, tādu, kurš nebaidās, bet pieprasa pārmaiņas, savas ideoloģijas piekritēju, kas tiecas izdzīvot pilnasinīgu, bagātu iekšējo dzīvi.

Savu „nākotnes cilvēku” Jānis Rainis raksturojis savā dzejolī „Pats” 1900. gadā, un kopš tiem laikiem nekas nav mainījies....

Priekš citiem darbodamies, attīsti

Pats savus spēkus negurstošā karā -

Un mūžīgs darba lauks būs tavā varā,

Un mūžam jaunots spēks un ieroči.

Bet sargies būt kā nabadzīgie garā,

Kas, sevi projām sviežot, laimīgi -

Uz tevi spļaus un samīs tevi barā.

Pats cīnies, palīdz, domā, spried un sver,

Pats esi kungs, pats laimei durvis ver!

Jāņa Raiņa aktīvo sociālo un politisko nostāju var apbrīnot šobaltdien. Pieradis nepārtraukti strādāt, Jānis Rainis ne uz mirkli nepadevās grūtsirdībai un melanholijai, iztulkojot latviešu tautai daudzus literāros darbus no dažādām pasaules valodām, tajā skaitā angļu, vācu un krievu. Caur visu Jāņa Raiņa dzīvi strāvo cilvēciskā gara ideoloģija, tā gara, kas spēj pārveidot pasauli un apņemt bezgalību, lai vestu to pie jauna sociālā ideāla. „Tu ko, vēlies sagraut likumus, uz kuriem balstās pasaule? – Es vēlos, jo nespēju samierināties ar pastāvošo pasauli”. Šie vārdi, ko diženais dzejnieks pauda gandrīz simts gadus atpakaļ, joprojām atsaucas latviešu sirdīs, kas ar sāpi vēro savu ideoloģisko vērtību sagraušanu un veiklās manipulācijas ar savu nacionālo identitāti.

Pavadījis savas dzīves lielāko daļu trimdā, vajāts, Jānis Rainis tāpat kā jebkurš no mums vienmēr dvēselē tiecās pēc savas dzimtenes, Latvijas, kur viņš smēlās jaunus spēkus sava ideoloģiskā darba turpināšanai.

Ar progresīvu personību apveltīts, Jānis Rainis vienmēr lūkojās uz priekšu ar mērķi panākt tikai un vienīgi sociāli attīstītu nākotni, viņam nemaz nebija svešas sociāldemokrātiskās sabiedrības idejas, vienotas politiskas un nacionālas sabiedrības idejas. Galvenais, pēc Jāņa Raiņa domām, ir dzīvot apzināti. Savās dienasgrāmatās viņš rakstīja: „Pagājušie gadsimti – tā bija pa pusei apzināta dzīve, identiska dabas likumam: vara, spaidi, jūgs un cietsirdība” (1897. gada 27. jūlijs).

Līdz ar Jāņa Raiņa nāvi 1929. gada 12. septembrī Latvija zaudēja vienu no odiozajiem ideoloģiskajiem līderiem. Pēc autora domām, mūsdienās nedaudzi cilvēki var nosaukt personības, kas līdzīgas diženajam dzejniekam Rainim, tādas personības, kas nevērsas pie senām un nodeldētām tēmām, nespekulē ar iekšējām nesaskaņām, pielīdzinoties bodniekiem tirgus dienā, bet jaunām, visjaunākajām, grandiozām, cēlām, dziļi aizkustinošām, vispatiesākajām, tādējādi padarot cilvēkus cildenākus. Pat drūmākos ierakstus savā dienasgrāmatā Jānis Rainis pabeidz ar vārdiem: „**Vajag valdīt pār sevi, izturēt, strādāt. Lūk, tāds ir nākotnes cilvēks, latvietis**”.

Tā nepaliks

Tā nevar palikt - un nepaliks,
Par velti cerat, ka straume sīks,
Ka ūdeņi pārskries un aprimsies
Un atkal viss pa vecam ies,

Lai ledus cik stipris, cik skaisti mirdz,
Pēc brīva, pēc dzīva ilgojas sirds -
Tā nevar palikt, tā nepaliks:
Līdz pašam pamatam jauns viss tiks!

(Jānis Rainis, 1905. gads)

Vairāk nekā simts gadus atpakaļ J. Rainis jau saprata vienotas latviešu politiskās nācijas būvniecības nepieciešamību un centās pārliecināt par to savus līdzgaitniekus. Taču tā laika valdošā elite neieklausījās šajos aicinājumos un 1934. gadā sarīkoja valsts apvērsumu, nodibinot etniskās diktatūras režīmu, un sāka celt latvisko Latviju. Pie varas 1991. gadā nākusī valdošā elite atkal nevēlējās ieklausīties sava garīgā līdera aicinājumā un atjaunoja latviskās Latvijas būvniecību. Vai izcilā latviešu dzejnieka saucienus izdzirdēs masas 2011. gadā par spīti tam, ka šodienas valdošās elites ausis ir blīvi aizspiestas ar saņurcītiem latu papīriņiem?